เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการขยะในโรงเรียน โดยใช้นวัตกรรมต้นกระธูป NARAK 3RS MODEL
ชื่อสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล 1 (อนุบาลเด็กน่ารัก) จังหวัด ชัยภูมิ

แนวคิดการพัฒนา

โรงเรียนเทศบาล 1 (อนุบาลเด็กน่ารัก) เป็นโรงเรียนสังกัดเทศบาลตำบลหนองบัวแดง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เข้าร่วมโครงการโรงเรียนปลอดขยะ ตามที่กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้สนับสนุนการดำเนินโครงการประกวดโรงเรียนปลอดขยะ (Zero Waste School) ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์โดยมุ่งเน้นการปลูกฝังลักษณะนิสัยการรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมแก่ผู้เรียน เพื่อมุ่งสู่โรงเรียนปลอดขยะอย่างแท้จริง และขยายผลสู่ความเป็นสังคมรีไซเคิล ซึ่งผลจากโครงการดังกล่าว ทางต้นสังกัด คณะผู้บริหารเทศบาลตำบลหนองบัวแดงและผู้บริหารสถานศึกษา ได้กำหนดนโยบายร่วมกันเกี่ยวกับการจัดทำโครงการธนาคารขยะรีไซเคิลขึ้น เพื่อให้ครู บุคลากรและนักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดการขยะภายในโรงเรียนอย่างถูกวิธี ส่งผลให้โรงเรียนเทศบาล 1 (อนุบาลเด็กน่ารัก) เป็นโรงเรียนปลอดขยะอย่างยั่งยืน

โรงเรียนเทศบาล 1 (อนุบาลเด็กน่ารัก) ได้ดำเนินกิจกรรมโครงการธนาคารขยะรีไซเคิล และได้มีการจัดแหล่งเรียนรู้ โดยนำ “รูปแบบการบริหารจัดการขยะในโรงเรียน โดยใช้นวัตกรรมต้นกระธูป NARAK 3RS MODEL” เพื่อส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ และพัฒนาครู บุคลากรและนักเรียนของโรงเรียนอย่างจริงจัง เป็นการปลูกฝังจิตสำนึก สร้างวินัย และพฤติกรรมการจัดการขยะ ผลการดำเนินการในปีการศึกษาที่ผ่านมา ครู บุคลากร และนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 (อนุบาลเด็กน่ารัก) ทุกคน มีพฤติกรรมในการคัดแยกขยะที่ถูกวิธี ตระหนักถึงความสำคัญการคัดแยกขยะและเกิดทักษะการเรียนรู้ที่ดีสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ส่งผลให้ปริมาณขยะภายในโรงเรียนลดลงตลอดจนทำให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินโครงการธนาคารขยะรีไซเคิลเป็นที่ยอมรับ และเป็นแบบอย่างในชุมชนและสังคมต่อไปอย่างยั่งยืน

ตามที่กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้สนับสนุนการดำเนินโครงการโรงเรียนปลอดขยะ (Zero Waste School) ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการสร้างเครือข่ายสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นการปลูกฝังลักษณะนิสัยการรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมแก่ผู้เรียน เพื่อมุ่งสู่โรงเรียนปลอดขยะอย่างแท้จริง และขยายผลต่อจนกลายเป็นสังคมรีไซเคิลซึ่งผลจากโครงการดังกล่าว ทางต้นสังกัด คณะผู้บริหารเทศบาลตำบลหนองบัวแดงและผู้บริหารสถานศึกษา ได้กำหนดนโยบายร่วมกันเกี่ยวกับการจัดทำโครงการธนาคารขยะรีไซเคิลขึ้น เพื่อให้ครู บุคลากรและนักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดการขยะภายในโรงเรียนอย่างถูกวิธี ส่งผลให้โรงเรียนเทศบาล 1 (อนุบาลเด็กน่ารัก) เป็นโรงเรียนที่ปลอดขยะอย่างยั่งยืน ดังนี้

ดังนั้น เพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบาย “โรงเรียนปลอดขยะ” สู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนเทศบาล 1 (อนุบาลเด็กน่ารัก) จึงกำหนดกิจกรรมการดำเนินงานขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าว โดยการจัดทำนวัตกรรม “รูปแบบการบริหารจัดการขยะในโรงเรียน โดยใช้นวัตกรรมต้นกระธูป NARAK 3RS MODEL” ขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรม “โรงเรียนปลอดขยะ” ตามบริบทของโรงเรียนเทศบาล 1 (อนุบาลเด็กน่ารัก)

กระบวนการออกแบบและพัฒนานวัตกรรม

กระบวนการออกแบบและพัฒนานวัตกรรม จากสภาพปัญหาและความต้องการ จึงนำมาซึ่งการกำหนดแนวทางในการออกแบบนวัตกรรม รูปแบบการบริหารจัดการขยะในโรงเรียน โดยใช้นวัตกรรมต้นกระธูป NARAK 3RS MODEL ซึ่งได้ออกแบบและพัฒนาโดยใช้กระบวนการ PDCA ในการดำเนินงานและอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

กรอบแนวคิดและรูปแบบในการพัฒนานวัตกรรม

รูปแบบการบริหารจัดการขยะในโรงเรียน โดยใช้นวัตกรรมต้นกระธูป NARAK 3RS MODEL

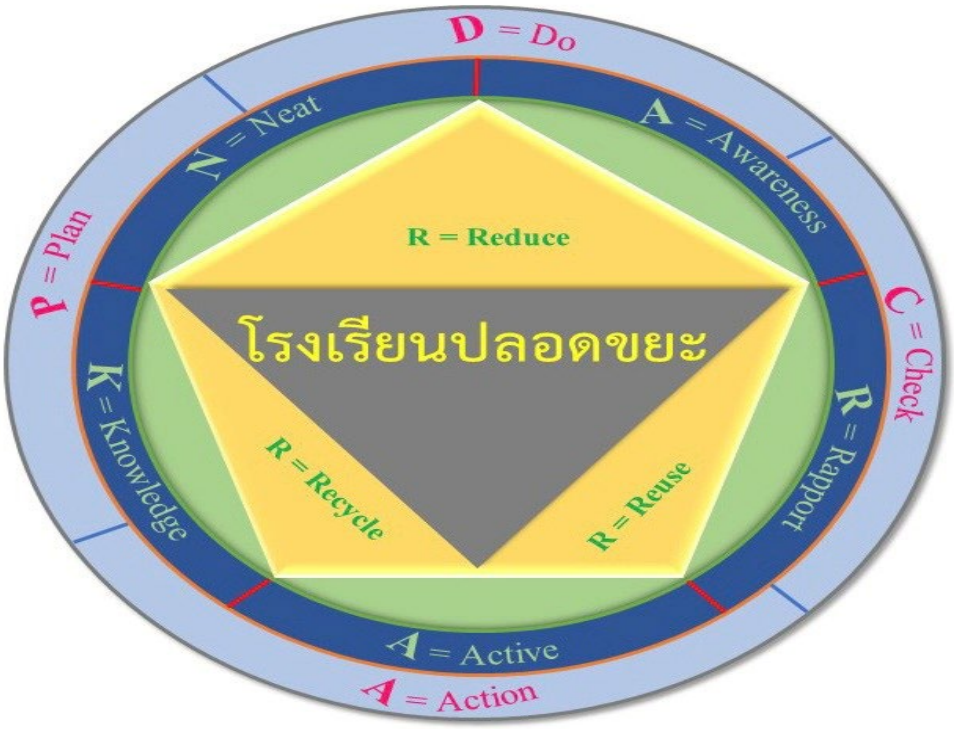

นวัตกรรมการจัดการขยะของโรงเรียนเทศบาล 1 (อนุบาลเด็กน่ารัก) จัดในรูปแบบของแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอยภายในโรงเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุด ครู บุคลากร และนักเรียนสามารถนำไปถ่ายทอดเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

ที่มา/แนวคิด/ต้นแบบ ได้แนวคิดขยะเหลือศูนย์ (zero waste management) เป็นแนวคิดที่ยึดหลักการที่ว่า “ขยะมีมูลค่า สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้” มีเป้าประสงค์ คือ “การทำให้ขยะเหลือน้อยที่สุดและจัดการขยะได้อย่างถูกวิธี โดยใช้หลัก 3Rs โรงเรียนมีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ในรูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนโดยใช้รูปแบบการบริหารจัดการขยะในโรงเรียน โดยใช้นวัตกรรมต้นกระธูป NARAK 3RS MODEL ดังนี้

“ต้นกระธูป” เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวบ้านอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งมีประเพณีบุญแห่ต้นกระธูปถือเป็นประเพณีโบราณเก่าแก่ที่สุดอีกแห่งหนึ่ง ที่ยังคงร่วมกันปฏิบัติสืบทอดต่อกันมานับร้อยปี โดยนิยมทำกันในช่วงก่อนออกพรรษา 3 วัน ของทุกปี ความเป็นมาและความเชื่อในการจัดงานประเพณีบุญแห่ต้นกระธูป เพื่อความร่มเย็นอันยิ่งใหญ่ของต้นกระธูป สัญลักษณ์แทนต้นหว้า ซึ่งเป็นต้นไม้ประจำชมพูทวีป ก่อนออกพรรษาชาวบ้านจะร่วมแรงร่วมใจกันสร้างต้นกระธูป การทำต้นกระธูปก็จะใช้วัสดุที่หาง่ายในท้องถิ่น อำเภอหนองบัวแดง ได้เล็งเห็นคุณค่าของประเพณีแห่กระธูปนี้ เลยให้ชุมชนและวัดต่างๆ ที่เคยทำต้นกระธูปให้ร่วมกันทำเพื่อสืบสานประเพณี และยังจัดให้มีการประกวดต้นกระธูปแต่ละท้องถิ่น

NARAK 3RS โมเดล ประกอบด้วย

N = Neat คือ มีความสะอาดเรียบร้อย หมายถึง นักเรียนครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ความสำคัญกับความสะอาดเรียบร้อย โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่ร่มรื่น สวยงาม ปลอดขยะ และมีบรรยากาศวิชาการที่เอื้อต่อการเรียนรู้

A = Awareness คือ มีความตระหนัก หมายถึง นักเรียนครูและบุคลากรทางการศึกษามีความตระหนักเห็นความสำคัญในเรื่องการลดการคัดแยกขยะและการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ พร้อมทั้งปลูกจิตสำนึกและสร้างความตระหนักให้นักเรียนและบุคลากรในสถานศึกษาในการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย

R = Rapport คือ มีความสามัคคี หมายถึง นักเรียนครูและบุคลากรทางการศึกษามีความสามัคคีและมีการทำงานเป็นทีม ให้ความช่วยเหลือส่งเสริมกัน รวมทั้งให้ความร่วมมือกันในกิจกรรมจากโครงการโรงเรียนปลอดขยะที่โรงเรียนจัดทำขึ้น

A = Active คือ มีความกระตือรือร้น หมายถึงนักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความขยัน อดทน มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน มีความมุมานะ รักความก้าวหน้า และทำทุกๆอย่างด้วยความตั้งใจจริง จึงส่งผลให้ประสบความสำเร็จของการของการลดการคัดแยกขยะและการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่และนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน

K = knowledge คือ มีความรู้ หมายถึงนักเรียนครูบุคลากรทางการศึกษาและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการลดการคัดแยกขยะและการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ โรงเรียนมีกระบวนการเรียนรู้ การถ่ายทอดองค์ความรู้ ด้านการจัดการขยะมูลฝอยให้แก่ผู้เรียน ทั้งการเรียนรู้จากหลักสูตรการเรียนการสอน การฝึกปฏิบัติ และฐานการเรียนรู้

โรงเรียนเทศบาล 1 (อนุบาลเด็กน่ารัก) มีแนวทางสร้างความยั่งยืน และรูปแบบในการดำเนินการโรงเรียนปลอดขยะตามหลัก 3Rs คือ

- Reduce การลดปริมาณขยะ โดยลดการใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีบรรจุภัณฑ์สิ้นเปลือง
- Reuse การนำมาใช้ซ้ำ เช่น ขวดแก้ว กล่องกระดาษ กระดาษพิมพ์หน้าหลัง เป็นต้น
- Recycle การแปรสภาพและหมุนเวียนนำกลับมาใช้ได้ใหม่ โดยนำไปผ่านกระบวนการผลิตใหม่อีกครั้ง

วิธีการ/ผลสำเร็จของนวัตกรรม ครู บุคลากร และนักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างถูกวิธี และสามารถนำความรู้ไปถ่ายทอดแก่ผู้อื่นได้

โรงเรียนเทศบาล 1 (อนุบาลเด็กน่ารัก) มีการดำเนินการจัดโครงการ กิจกรรมโดยใช้วงจร PDCA หรือที่เรียกว่าวงจรเดมิง (Deming Cycle) หรือ คือวงจรการควบคุมคุณภาพ มีขั้นตอนคือ Plan (วางแผน) , Do (ปฏิบัติตามแผน) , Check (ตรวจสอบการปฏิบัติตามแผน) และ Action (ปรับปรุงแก้ไข)

เพื่อให้นักเรียนเห็นถึงความสำคัญในภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงได้ให้นักเรียนได้ถ่ายทอดและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นนำมาประยุกต์ปรับปรุง นำขยะมาประดิษฐ์ทำเป็นต้นกระถูป และพัฒนาเป็นรูปแบบการบริหารจัดการขยะในโรงเรียนโดยใช้นวัตกรรมต้นกระถูป NARAK 3RS MODEL ซึ่งสามารถใช้จัดการขยะในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและได้ผลจริง

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการใช้นวัตกรรม

จากผลการจัดโครงการโรงเรียนปลอดขยะ ของโรงเรียนเทศบาล 1 (อนุบาลเด็กน่ารัก) สังกัดเทศบาลตำบลหนองบัวแดง โดยใช้นวัตกรรม “รูปแบบการบริหารจัดการขยะในโรงเรียน โดยใช้นวัตกรรมต้นกระถูป NARAK 3RS MODEL” มีผลงานที่เกิดจากการดำเนินงานดังนี้

โรงเรียนเทศบาล 1 (อนุบาลเด็กน่ารัก) ได้ดำเนินกิจกรรมโครงการธนาคารขยะรีไซเคิล และได้มีการจัดแหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ และพัฒนาครู บุคลากรและนักเรียนของโรงเรียนอย่างจริงจัง เป็นการปลูกฝังจิตสำนึก สร้างวินัย และพฤติกรรมการจัดการขยะ ผลการดำเนินการในปีการศึกษาที่ผ่านมา ครู บุคลากร และนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 (อนุบาลเด็กน่ารัก) ทุกคน มีพฤติกรรมในการคัดแยกขยะที่ถูกวิธี ตระหนักถึงความสำคัญการคัดแยกขยะ และเกิดทักษะการเรียนรู้ที่ดีสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ส่งผลให้ปริมาณขยะภายในโรงเรียนลดลง ตลอดจนทำให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินโครงการธนาคารขยะรีไซเคิล เป็นที่ยอมรับในชุมชนและสังคมต่อไปอย่างยั่งยืน เมื่อดำเนินการแล้วส่งผลต่อสถานศึกษา ดังนี้

1. ครู บุคลากรและนักเรียน มีจิตสำนึก มีวินัยในการทิ้งขยะ และคัดแยกขยะได้อย่างถูกต้อง
2. ครู บุคลากรและนักเรียน นำพฤติกรรมการทิ้งขยะในโรงเรียนกลับไปใช้ที่บ้าน และชุมชน
3. ครู บุคลากรและนักเรียนปฏิเสธการใช้ถุงพลาสติก และกล่องโฟมใส่อาหาร
4. ครู บุคลากรและนักเรียนสามารถถอดบทเรียน การคัดแยกขยะโดยใช้นวัตกรรมรูปแบบการบริหารจัดการขยะในโรงเรียนได้
5. โรงเรียนมีบริเวณที่สะอาด น่าดู น่าอยู่ น่าเรียน ปริมาณขยะภายในโรงเรียนให้เป็นศูนย์

.....(นายปัญจรัช.....เพียพิมเพิ่ม).....ผู้เรียบเรียง